

UTSIKT

VÄRMLAND

LÄNSSTYRELSENS TIDNING FÖR LANTBRUKARE I VÄRMLAND
NUMMER 2 JULI 2010

Glad sommar önskar redaktionen!

Ur innehållet bl a

Undvik avdrag vid kontroll - sid 3

Plock med flyghavre - sid 4

Gårdsreportage - Ölmskogs gård - 6 och 7

Leader - sid 8 och 9

Kurser - sid 10 och 11

En tur med Solbussen

Karlstads naturskola har fullt upp. Nästan varje skoldag tar Solbussen en tur med grundskoleelever från Karlstad kommun. Dagens utflykt går till Västanås gård utanför Kristinehamn, där eleverna ska lära sig mer om livet på gården.

Solbussen har ungefär 15 olika teman exempelvis iskunskap, ekologi vid strandkanten, fågeltema och pimpelfiske. Grundtanken är att eleverna ska "lära in ute". Att ta med elever ut i naturen gör att många funderingar skapas. Frågorna diskuteras med eleverna under dagen och man försöker koppla ihop dem med frågor och beteenden som rör människor.

Var kommer mjölken ifrån?

Dagens tema för Solbussen är "Var kommer mjölken ifrån?". Karlstads naturskola har med sig Kronoparksskolan klass 1 för att lära dem mer om hur livet på en gård kan se ut. I dagens moderna samhälle är det många barn som aldrig varit ute på en bondgård eller ens träffat djur. Studiebesöket på gården ska ge barnen större förståelse och kunskap om var maten som vi äter och dricker kommer ifrån. Den ska även ge barnen en härlig upplevelse och ett tillfälle att umgås med djur.

– Usch, det stinker är det första barnen säger när de kliver av bussen vid Västanås gård utanför Kristinehamn. Johan Hedberg som tar emot besökarna förklarar att det stinker

inte. Det luktar bara annorlunda. Barnen sprudlar av energi och frågor. Vad heter kossorna? Vad händer när de dör? Kan man mjölka en tjur? Är korna ute på sommaren? Johan har fullt upp med att svara på alla frågor. Barnen visas runt på gården. De får titta på när en ko mjölkas i mjölkroboten och de får klappa kalvar och titta på kvigor och stutar. Eleverna har fullt upp med att undersöka djurens beteende.

Eleverna - en del av kretsloppet

Innan besöket på gården har eleverna från Kronoparksskolan läst om vad som finns på en bondgård och på vägen dit har även Ulrika Lindenäs från Karlstads naturskola berättat om hur arbetet fungerar på en mjölkgård.

– Vi vill visa vart mjölken kommer

ifrån. Att den faktiskt produceras av kon och inte bara finns i hyllan i matvaruaffären. Vi har också pratat om hur man betar sig kring djur och varför djur betar sig som de gör, säger Ulrika. Hon berättar för barnen att kor är flockdjur och även bytesdjur och därför betar de sig på ett speciellt sätt.

Det är också viktigt att barnen får en förståelse för hur djur och natur fungerar ihop och att även de är en del av ett kretslopp.

– Västanås är en bra gård att ta med barnen till, tycker Ulrika. Djuren är lugna här och man kan se när korna mjölkas, eftersom att de har robot, säger hon. Även om barnen är tillsagda att vara lugna och försiktiga runt djuren är det svårt att stoppa deras energi och glada tillrop. Detta gör att djuren ser något skeptiskt på dem i början, men de vänjer sig snabbt och smakar gärna på halmen som några av eleverna utfodrar dem med.

Innan de åker från gården får barnen med sig olika påsar med foder. De ska gå igenom och titta på vad en ko egentligen äter och de kommer att göra smör på den mjölk de fått med sig från gården.

– Det är viktigt att visa dem hela kedjan från att fodret förvandlas till mjölk som sedan kan bli smör, avslutar Ulrika. Efter besöket på Västanås gård åker Solbussen vidare på nya äventyr.

Petra Umeland 054-19 72 14

*Många tankar väcks hos barnen under besöket. Bara att se hur stor en ko egentligen är tycker barnen är spännande. Korna kan ju faktiskt äta spannmål som vi, men de äter ju också massor av gräs.
– Konstigt, den här maten som korna äter blir alltså mjölk, säger en elev.*

Minska risken för avdrag vid kontroll!

För att undvika avdrag av stöden vid en djurkontroll är det viktigt att du följer tvärvillkoren. De vanligaste och mest kostsamma tvärvillkorsfelen, 19 procent, är försenade eller missade CDB-rapporteringar av nötkreatur. Därefter kommer omärkta djur som står för 11 procent och brister i stalljournal, 8 procent. Tänk på att försenade eller orapporterade tjurar leder till att du kan gå miste om handjursbidraget.

För dig som har får eller getter

Kom ihåg att rapportera ut/in till förflytningsregistret. Du har sju dagar på dig från det att händelsen har ägt rum. När dina får eller getter lämnar eller kommer till din produktionsplats ska du rapportera följande uppgifter:

- djurslag (får eller get)
- från och till vilket produktionsplatsnummer djuren flyttar
- datum för transportens avfärd
- hur många får eller getter som flyttas.

Blanketten hittar du på jordbruksverkets webbplats, eller ring Länsstyrelsen för att få hjälp.

För djur som är födda efter den 31 december 2009 ska du också registrera följande uppgifter i stalljournalen:

- födslar med uppgift om födelseår och identifieringsdatum
- dödsfall med uppgift om månad och år när djuret dött på produktionsplatsen.

För dig som har nötkreatur

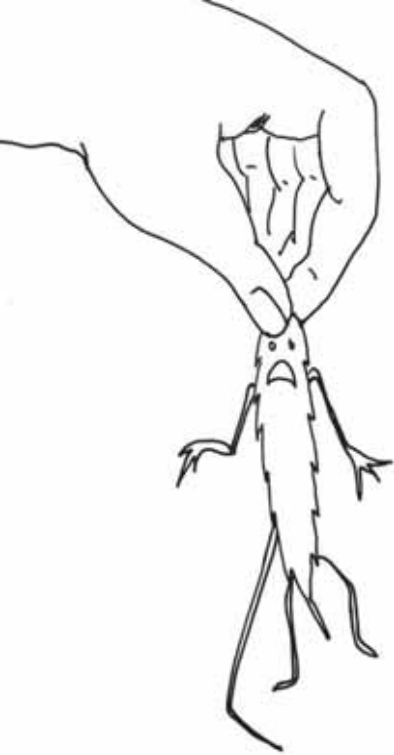
Följande uppgifter ska ingå vid rapportering till CDB:

- djurets fullständiga identitet
- kön
- datum för händelsen
- rapporteringsorsak
- från eller till vilket produktionsplatsnummer djuret flyttas.

Tvärvillkor

Du som söker gårdsstöd, miljöersättningar, handjursbidrag och några andra jordbrukarstöd måste följa tvärvillkoren. Annars riskerar du avdrag på dina stöd. Tvärvillkoren bidrar till att bevara jordbruksmarken i gott skick, förbättra miljö och djurmiljö, minska smittspridning och att vi får säkrare livsmedel. De ska också bidra till en långsiktigt hållbar jordbruksproduktion. Läs mer på www.jordbruksverket.se.

Emma Mickelin 054-19 72 84

Det är ett plock med flyghavre

I Värmland ökar förekomsten av flyghavre. På grund av att den är svårbekämpad och leder till stora skördesänkningar är flyghavren det enda ogräset i Sverige som regleras enligt lag. Lantbrukaren Gunde Hjalmarsson öster om Karlstad vet att handplockning är ett effektivt sätt att bli av med ett av våra mest besvärliga ogräs.

När Gunde Hjalmarsson tog över några arrendeskiften för ett antal år sedan visade det sig att det växte en hel del flyghavre där. Genom idogt plockande tycker Gunde nu att han har kontroll på flyghavren.

Så känner du igen flyghavren

Flyghavre är ett ettårigt gräs. Den gror huvudsakligen på våren men har även en groningstopp på hösten. Småplantor är svåra att skilja från vanlig havre. Bladet är i likhet med vanlig havre vänstervridet, men dess nedre del har en hårig kant.

– Flyghavreplantorna känns lätt igen eftersom de är högvuxna, berättar Gunde. De kan bli upp till 1,5 meter höga. De skiljer sig också från vanlig havre eftersom vippan är yvig och gles. Till färgen är flyghavren något ljusgrönare. Gunde tycker att den är lättare att få syn på i havre än i korn. Flyghavren blommar något före vanlig havre. Den har stor fröproduktion, upp till 200 frön per planta. Kärnorna drösar efterhand som de mognar och oftast innan grödan skördas. Groningsvilan hos fröna är lång och kan ge upphov till nya plantor efter många år i jorden.

Vid starka angrepp av flyghavre kan spannmålsskörden minska med 50 procent.

Plocka, plocka , plocka...

Genom att upptäcka de första plantorna tidigt har man mycket att vinna eftersom flyghavren då kan hejdas genom handplockning.

Under flera år har Gunde plockat flyghavre.

– Det gäller att vara uppmärksam på vårsåden från axgång och framåt, fortsätter Gunde. Jag vet var flyghavren förekommer på min mark och de skiftena bevakar jag extra noga. Jag brukar gå längs med såraderna, först i medljus några meter, och sedan tillbaka i motljus. Så gör jag för att lättare upptäcka flyghavreplantorna. Det är tidskrävande, men ett måste. När jag ser en planta knipsar jag först av axet med nageln. Sedan tittar jag i vippan efter saknade frön. De letar jag upp på marken. Axet lägger jag i en tygsäck som jag bränner. Jag följer hela strået ner för att hitta sidoskott. Till sist drar jag upp strået med hela roten. Alla spannmålslass täcks noggrant vid transport och jag rengör alla maskiner, för

Åtgärder mot flyghavre

Tänk på att:

- Inte odla havre om du har flyghavre.
- Variera växtföljden. Öka andelen höstsådda grödor, vall och potatis.
- Rengöra tröskan, extra viktigt vid maskinsamverkan.
- Alltid täcka spannmålslassen.
- Kontrollera dina fält regelbundet minst 2-3 ggr under sommaren.
- Var extra noga under kraftledning, runt brunnar, i diken och på översvämningssmarker.
- Handplockning är tidskrävande. Börja i tid så att du hinner plocka innan plantorna drösar.

att minimera risken för spridning. Plockningen har gett resultat och jag känner att jag har kontroll över flyghavren. Varje växtodlingssäsong inspekterar jag noggrant mina skiften flera gånger och plockar plantor, avslutar Gunde.

Malin Eliasson 054-19 72 12

Typiska kännetecken i tidigt stadium. Bladkanterna har långa utstående hår. Bladen är vridna åt vänster. Snärpet är 2-5 mm långt, tandat, tvärhugget eller rundat. Bladron saknas.

Stånds – inget större hot mot Värmlands hästar

De senaste åren har det pratats mycket om stånds och många hästägare är rädda för att växten ska finnas i beteshagarna. I Värmland är den dock ovanlig och betesdjuren undviker den normalt när den är färsk. Det råder dock stor osäkerhet bland djurägarna om hur vanlig den är, hur giftig den är och hur den ser ut.

Stånds är giftig både färsk och i hö/ensilage. Som färsk smakar den dock så pass illa att betesdjuren normalt sett undviker den. Den är giftig för såväl häst som andra betesdjur, men det är främst i hästvärlden som den uppmärksammas. Så länge hästen bara får i sig en liten mängd är det ingen större fara, men vid större intag (5-25 procent av kroppsvikten) kan levern skadas allvarligt och i värsta fall kan hästen dö. Förgiftningssymptomen kan uppträda efter några dagar men kan också dröja flera månader.

Ovanlig i Värmland

ATG-kliniken i Karlstad har inte haft några bekräftade fall av stånds- eller korsörtsförgiftning. Någon enstaka

häst har dock under årens lopp haft en leverskada av okänd orsak. Stånds verkar alltså inte vara något stort problem för de värmländska betesdjuren. Inventeringar som gjorts av Värmlands botaniska förening visar att växten är ganska sällsynt i länet, precis som litteraturen säger. På alla platser som inventerats har den bara hittats på ett fåtal ställen.

Stånds hör till familjen korgblommiga växter och trivs på sandig, grusig gräsmark, i vägkanter, skogsbryn och torrbackar, ofta på kulturmark. Den blommar i juli-augusti med gula, täta, kvastliknande blomsamlingar i stjälktoppen. De mörkgröna bladen är upprepat parflikiga med korta trubbiga flikar.

Blomman hos stånds är betydligt större än hos korsörterna. Bladen har precis som korsört flikiga blad, till skillnad från slättergubbe och gullris.

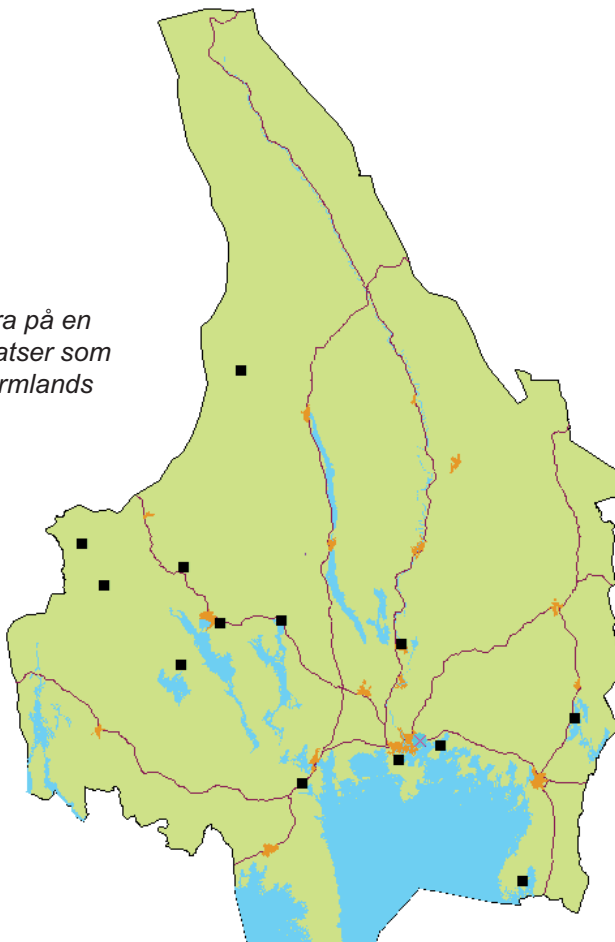
Ryck inte upp blommor

Växter som stånds har förväxllats med är till exempel slättergubbe, gullris och olika korsörter, men om man lär sig vad man ska titta på är det inte särskilt svårt att se skillnad på dem. Innan du går ut och drar upp plantor i hagen bör du vara säker på att det verkligen rör sig om stånds. Det vore olyckligt om t ex ovanliga slättergubbar grävs upp i onödan!

Maria Sundqvist 054-19 72 25

Susan Edlund 054-19 72 91

Stånds hittades bara på en liten andel av de platser som inventerades av Värmlands botaniska förening.

FAKTA

Symptomen på förgiftning liknar dem för korsörtsförgiftning: svår förstoppning, ibland (blodig) diarré, buksmärtor, svag och snabb puls, ataxi, aptitförlust, konvulsioner, fotosensibilitet och förlamning. Källa: SVA – Statens veterinärmedicinska anstalt.

Ölmskogs gård

"Vi vill satsa på bra utrustning både för oss själva och miljön"

Bra utrustning och underhåll av maskiner samt god kunskap om risker och miljö är viktigt när bröderna Månskog, spannmålsodlare i Ölmskog, Väse sprutar åt sig själva och andra.

Ölmskogs gård brukas sedan 1992 av tre bröder Månskog, Richard, Johan och Magnus. Den har varit i familjens ägo sedan 1969 då brödernas föräldrar köpte gården. Fram till 1999 bedrevs djurhållning av olika slag med bl a slaktsvin och värphöns. Gården som drivs som ett driftsaktiebolag omfattar 141 ha åker samt arrenden. För närvarande bedrivs uteslutande växtodling. De odlar både spannmål och våroljeväxter. Ungefär 30 procent av spannmålen är höstsådd, bestående av både vete och råg. En del av stråsåden utgörs av malkorn och grynhavre. Förutom jordbruksverksamheten bedrivs också skogsentreprenad.

Dosnyckeln är till god hjälp

På gården utförs en hel del ogräsbekämpning och växtskyddsarbete.

På Länsstyrelsen arbetar vi med att utveckla lantbruksföretag. Kurser, rådgivning och projekt är några exempel på aktiviteter som vi anordnar inom områdena ett rikt odlingslandskap, ingen övergödning, giftfri miljö, begränsad klimatpåverkan, ekologisk produktion, djurens välfärd och företagsutveckling.

I fyra reportage ska vi besöka några lantbrukare på deras gårdar och se hur det dagliga arbetet bidrar till att utveckla företagen och förbättra miljön. Detta är andra reportaget.

Ogräsbekämpning sker i all stråsådd under det att svampbehandling endast utförs vid behov. I regel sätts dock svampbehandling in i malkornet och höstvetet.

– I oljeväxterna sprutar vi regelmässigt mot rapsbaggar, ofta två gånger, berättar Richard Månskog. När vi sprutar använder vi den så kallade dosnyckeln. Med hjälp av den räknar vi ut rätt dos. Sällan används full rekommenderad dos, oftast räcker det med 70-80 procent

och ibland mindre. Flyghavren har varit ett problemogräs på vissa marker, nu har vi fått bukt med den, men det är något som vi ständigt måste vara vaksamma på.

Bra med spruttest och behörighetsutbildning

Sprututrustningen består av en spruta av märket AMAZONE 2200 UG med arbetsbredd på 24 meter. Sprutan är nu inne på sin femte säsong. Under den tiden har man testat den två gånger och i år är det dags igen.

– Spruttestet är viktigt, menar Richard. Det är bra att den blir obligatorisk om något år. Det känns skönt att få en koll på att allt fungerar, så att man kan rätta till eventuella brister. Vi sprutar ju dessutom åt en del sigillodlare och då är det krav på en testad spruta. Richard anser också att de med jämna mellanrum obligatoriska fortbildningskurserna, i Länsstyrelsen regi, är värdefulla eftersom det hela tiden kommer nya bestämmelser, nya preparat och ny teknik som man måste känna till.

Välutrustad spruta

Richards spruta är försedd med bra teknisk utrustning.

– En väl fungerande utrustning och rätt service av grejerna är jätteviktigt både för sprutföraren och miljön, konstaterar Richard. Påfyllning av preparat är alltid ett riskfyllt moment. Därför är sprutan som de flesta andra moderna sprutor utrustad med preparatpåfyllare. Den är placerad så att man hela tiden kan stå på marken och inte behöver klättra upp på sprutan, något som alltid är ett riskmoment. Via preparatpåfyllaren kan vi också på ett bekvämt sätt skölja ur dunkarna och

Enligt uppgift uppfördes spannmålsmagasinet på gården någon gång under 1700-talet.

få de sista resterna tillbaka i sprutan. Dunkarna kan vi sedan hantera som vanligt avfall.

Rätt inställningar till varje sprutuppgift

Det blir också mer och mer nödvändigt att anpassa utrustningens inställning till sprutuppgiften, både med tanke på den biologiska effekten och på risken för vindavdrift. Därför är de moderna sprutorna utrustade med hållare för minst tre olika spridare där man snabbt kan välja den som är lämpligast för tillfället. I regel är minst en av de tre spridarna anpassad för att ge större droppar och därmed så liten vindavdrift som möjligt. På Richards spruta är två av tre munstycken sådana som ger lägre vindavdrift. Han använder alltid ett av dessa oavsett om det behövs eller inte och om det blåser får sprutandet vänta.

På fält intill tomter lämnas minst en hel sprutbredd obehandlad. I övrigt används den så kallade Hjälpreddan för att bestämma vindanpassat skyddsavstånd. På den egna gården är det dessutom anlagda sprutfria kantzoner.

Sprutar åt andra

Utöver bekämpning på den egna arealen legosprutar de på ca 800 ha. Brukaren får då i regel själv bestämma preparat och dos. Mest rör det sig om ogräsbekämpning med preparat som Ally, Express, Harmony och MCPA. De håller sig inte med något större lager av preparat utan tar hem det som behövs efter hand.

Gårdsfakta Ölmskogs gård

Drivs av: Richard, Johan och Magnus Månskog

Plats: Väse

Produktion: spannmålsodling,

Areal: 141 ha åker, 45 ha arrenden och 55 ha med så kallat skötselavtal

Odlar: våroljeväxter, vete, råg och malkorn och grynhavre

Övrigt: skogsentreprenad

Richard Månskog visar sprutans preparatpåfyllare. Den är placerad så att man hela tiden kan stå på marken och inte behöva klättra upp på sprutan för att fylla på.

Tillredning av sprutvätska sker ute på fältet. Vattenmängd per ha ligger mellan 120 och 150 liter beroende på vad som ska bekämpas.

– Vi har också möjlighet att låna ut 1000-liters vattentankar till kunderna, allt med tanke på att man ska kunna hålla till på fältet med tillredning och påfyllning.

Allt var inte bättre förr

När man ser tillbaka på användningen av kemiska bekämpningsmedel måste man konstatera att lantbrukarna och övriga användare, inte minst skogsarbetare, genom tiderna har utsatts för stora risker. Den toxikologiska prövningen var inte alls så omfattande som dagens och miljön ägnades än mindre intresse. Man hade fått verktyg i sin händer som

gjorde "underverk" både när det gällde ogräs, svamp och insekter.

Besöket på Ölmskogs gård avslutades runt en kaffekopp och med en intressant pratstund med Richards pappa Gunnar som frikostigt berättade om sina erfarenheter från förr och då inte minst den kemiska bekämpningen. De preparat man använde är ju inte godkända längre och skulle säkert in ha en chans att bli det heller. Det hände att man efter en dags ogrässpurning var ganska gul både på händerna och i håret. Medel med hög akut giftighet som DNOC och Dinoseb användes. Dessa och andra liknande medel var faktiskt i användning till långt in på 1970-talet och innebar givetvis stora risker för sprutförarna. Allt var kanske inte bättre förr.

Gunnar Nilsson 054-19 72 55

Halvtid i Leader

Sverige är nu inne i halvtid på sin tredje Leaderperiod och Leader har aldrig varit så stort som nu. Idag nås 98 procent av alla boende på landsbygden, men vad utmärker Leadertanken?

Leader är en metod som bygger på att ideell, offentlig och privat sektor bildar ett partnerskap, en förening, för att utveckla landsbygden. Partnerskapet kallas LAG. I Sverige finns idag 63 Leaderområden varav fyra i Värmland: Leader Närheten, Växtlust Värmland, Värmlands Bergs-LAG och Dalsland-Årjäng. Se Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/varmland/ (Regional utveckling - Projektstöd).

Egen budget

Leader ingår i EU:s Landsbygdsprogram med egen budget som till 60 procent finansieras av staten och kommunerna och resten av EU. Nuvarande Landsbygdsprogram har varit igång sedan 2007 och pågår till 2013. I Sverige förvaltar Leader 3,2 miljarder under programperioden.

Inflytande på lokal nivå

Tanken med Leader är att ge människor på den lokala nivån mer inflytande över hur vi förvaltar våra

offentliga medel. Detta vill EU uppnå genom att representanter från lokalt näringsliv och ideella sektorn innehar minst hälften av styrelseplatserna i LAG. Jämställdhet uppnås genom en jämn representation i styrelsen vilket innebär fördelningen 40/60 av vardera könet. Styrelsen utser en verksamhetsledare som genomför den lokala utvecklingsplanen antagen av LAG.

De som söker projektstöd kan vara offentliga aktörer, föreningar eller företag. Huvudsaken är att nyttan kommer fler till del än de som söker projektstöd. LAG bestämmer vilka projekt som beviljas men verksamhetsledaren har en viktig roll som bollplank mot projektsökande och för att få in nya projekt.

Lokal utvecklingsplan

Varje LAG-grupp utarbetar en gemensam utvecklingsplan för bygdens utveckling där lokala förutsättningar och initiativ tas tillvara. Planen har tagits fram av boende, ideella organisationer, näringsliv och myndigheterna inom lokalområdet. Projekt som beviljas av LAG ska utmärkas av nytänkande, lokal förankring, nätverksbyggande, långsiktig hållbarhet och en överförbarhet av erfarenheter till andra projektägare. En viktig motprestation av projektägaren är att ställa

upp med ideella insatser, på så sätt kan man hålla kostnaderna nere för projektet samtidigt som samhället får ut mer av varje skattekrona. Överförbarheten fås genom att alla färdigredovisade projekt läggs i en sökbar databas hos Jordbruksverket. Förutom att de enskilda projekten ska genomsyras av ett nätverkstänkande ingår samtliga LAG-grupper i regionala och nationella nätverk. Länsstyrelserna har ansvar för samordningen på regional nivå.

Översyn på regional, nationell och EU nivå

LAG kan inte fatta beslut på vilka grunder som helst. I botten finns ett regelverk som är gemensamt för hela EU. Varje beslut fattas formellt av Länsstyrelsen och all utbetalning sköts av Jordbruksverket. Utöver detta finns krav på löpande rapporter, handläggarkontroller och revisioner.

Kanslierna vid Leaderområdena finns till för att hjälpa projektägare upp på banan med sina projekt. Antas idéerna av LAG så fattar Länsstyrelsen beslut så snart alla underlag finns med.

Idéer?

Har du utvecklingsidéer för ditt lokalsamhälle, hör av dig till närmaste Leaderkontor.

Grattis Edit - årets slättergubbe!

Årets slättergubbe 2010 blev Edit Hellberg!

Edits gård heter Kammesmakk och ligger i Gräsmark. Gården har fantastiska ängsmarker med bland annat fältgentianor, brudsporrar och - förstås - slättergubbar.

Motiveringen till priset lyder: "För att på ett förtjänstfullt sätt under många år ha skött traditionella hackslåtmarker i Värmlands län och därigenom bidragit till att bevara ängsmark och ängsbruk".

Priset, ett diplom med en tornålsgravyr av konstnärinnan Gertrud Samén överlämnades till Edit av landshövding Eva Eriksson.

Stark LAGanda

För att få reda på hur arbetet i styrelsen fortgår inom Leader har Länsstyrelsen intervjuat LAG-medlemmar och verksamhetsledare om hur Leader fungerar i praktiken. Det här framkom vid intervjuerna.

Hur går det med samarbetet?

Det bästa med Leader är samverkan, säger alla LAG-medlemmar, dvs man når alla inblandade parter. Trepartnerskapet i form av ideell, privat och offentlig sektor gör att frågorna belyses från olika håll och att pengarna landar väldigt lokalt.

– Ur ett samhällsperspektiv hamnar mycket makt hos medborgarna. Det är roligt och lärorikt att arbeta i LAG särskilt som entusiasmen från bygden är så stark.

– Många har aldrig sökt stöd förut och är mycket tacksamma då de inte är vana vid att få hjälp och uppskattning.

Vad är det för skillnad mot andra organisationer?

Vad som enligt ledamöterna skiljer LAG från andra föreningar är den breda kompetensen och erfarenheten LAGs styrelse besitter.

– Vi representerar inte bara det offentliga utan även föreningsliv och företagare.

LAG har en gemensam bild hur landsbygden ska utvecklas. Är man inte ense om något så pratar man

ihop sig. Grupper med svag representation är deltagare med utländsk bakgrund och ungdomar, vilka är en prioriterade målgrupper inom Landsbygdsprogrammet, och särskilda projekt riktar sig bara till unga.

Gör Leader någon skillnad?

På frågan om Leader kommer att göra någon skillnad var alla ense. Förutom ökad samverkan lyfte ledamöterna fram att mötena innebär ett mindre steg att ta kontakt, med till exempel myndigheter eller att be företag om hjälp.

– Normalt sett brukar inte företagare och föreningsliv ha så mycket kontakt, men vi kan ge praktiska synpunkter och inspiration till nya företag, t ex ska en person starta företag som fiskeguide.

Leader och demokrati?

Att ge ideella och privata makt över hur offentliga medel ska fördelas är nytt i Sverige, något som tidigare har utgått från den politiska nivån. Alla ledamöter tycker att det fungerar mycket bra att företräda allmänna intressen.

– Ingen sitter här för sin egen skull. Hamnar någon i jävsituation deltar man inte i beslutet.

Det är det allmännas intresse som gäller. Men en ledamot tillade att visst skulle det vara bra om alla projekt genererade arbetstillfällen även om det är en utopi.

Idékontroll av projekten?

Enligt tanken bakom Leader ska projekten genomsyras av den lokala utvecklingsplanen. På frågan hur detta säkerställs vilar mycket ansvar på verksamhetsledaren som följer upp ansökningarna så att de blir kompletta före beslut. Det finns även mallar för att checka av att villkoren uppfylls.

– Före beslutet diskuterar vi genom ärendet i styrelsen. Personalen har stenkoll.

Uppfyller ett projekt inte villkoren så blir det avslag eller också ber man projektsökanden göra kompletteringar för bättre beslutsunderlag.

Finns Leader efter 2013?

Landsbygdsprogrammet avslutas 2013. Vilka förhoppningar finns om framtiden? Det svåraste är att bedöma långsiktigheten i projekten, menar många, och däri finns även förhoppningen att många projekt ska leva vidare.

– Denna period är en inkörningsperiod och det tar tid för medborgarna att förstå vilka möjligheter som finns. Leader är en ny samhällsfunktion. En annan önskan är att Leader bidrar till utvecklingsprocessen och höjer statusen på landsbygden.

Att det blir någon form av fortsättning på Leader är inte en helt vild gissning efter att ha lyssnat på entusiasmen bland alla LAG-medlemmar. LAG-andan är stark.

Adam Egerlid 054-19 72 37

Lär dig mer!

Natur och kultur

Lieslipning

Praktisk kurs. Vi går igenom grunderna i lieslipning. Kursen vänder sig i första hand till dem som vill gå lieslätterkursen nästa dag. Kursen arrangeras i samarbete med Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Tid: 15 juli kl 17.30-ca 21.00

Plats: Skackerud, Edsleskog, Åmåls kommun

Kostnad: Kostnadsfri

Frågor och anmälan: Katrin McCann, 0521-60 56 40, senast 9 juli (kod 10011)

Lieslätter

Praktisk kurs. Vi går igenom inställningen av din lie samt grunderna i slätterteknik. Dessutom berättar vi om slätterängens historia, flora och fauna.

Kursen vänder sig till alla med intresse av slätterängsskötsel. Ta med en egen lie. Medtag även fika och lunch för hela dagen. Kläder efter väder. Kursen anordnas i samarbete med Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Tid: 16 juli kl 9.30 – 16.00

Plats: Skackerud, Edsleskog, Åmåls kommun

Kostnad: Kostnadsfri

Frågor och anmälan: Katrin McCann, 0521-60 56 40, senast 9 juli (kod 10010)

Reparation av timrade byggnader

Praktisk timmerlagning. Vi reparerar en timrad ekonomibyggnad och diskuterar samtidigt byggnadshistoria, virkeskvalité, redskap, hantverkskunskap och byggnadsteknik. Kurserna leds av timmerman Robert Lindgren.

Max 12 deltagare

Tid: 27-28 augusti, kl 10.00-16.00

Plats: Sunnemo, Hagfors

Kostnad: 1100 kr inkl moms

Frågor: Sara Bodin Olsson, LSTS

Anmälan: kan göras fr o m den 2 augusti till Sara Bodin Olsson, LSTS

Gärdesgårdsbygge

På planeringsstadiet finns också en eller två kurser i traditionellt gärdesgårdsbygge någon gång i höst. Intresserad att delta? **För mer information kontakta:** Sara Bodin Olsson, LSTS

Projekt Skafferiet - höstkurser

Seminarie serie för nystartare, 6 träffar

Seminarie serie inom småskalig livsmedelsförädling. Vi behandlar affärsplan, ekonomi, livsmedelslagstiftning, egenkontroll och marknadskommunikation. Byggnader och inredning av livsmedelslokaler. Studieresa till matproducenter i Värmland och en resa till Saerimner arrangeras.

Max 12 deltagare

Tid: Dagtid, start 29 september

Plats: HS, Ventilgatan 5, Karlstad

Kostnad: 1 600 kr + moms

Frågor: Åsa Brandin och Margareta Edsgård

Anmälan: senast 15 september augusti till HS växel

Studieresa till Saerimner 2010, Frösön

Eldrimner arrangerar 2010 års Saerimner- idé och kunskapsforum om mathantverk på Frösön i Jämtland. Vi anordnar en 3-dagars resa till mässan där du kan ta del av debatter, föreläsningar och seminarier kring årets tema "Mathantverk säljer", SM i mathantverk m m. För mer info och anmälan till seminarier se www.eldrimner.com.

Max 6 personer

Tid: 12-14 oktober

Kostnad: 1 800 kr + moms för boende och resa

Frågor: Åsa Brandin och Margareta Edsgård

Anmälan: senast 17 september till HS växel

Prissättning och produktkalkylering

Kursen ger kunskaper i att sätta rätt pris på produkter från ett marknadsperspektiv, genom informationsökning och grundläggande produktkalkylering.

Tid: 3 november

Plats: HS, Ventilgatan 5, Karlstad

Kostnad: 450 kr + moms

Frågor: Åsa Brandin och Margareta Edsgård

Anmälan: senast 20 oktober till HS växel

Lär dig mer!

Husdjur och växtodling

Studieresa till Vall 2010 Vreta skolan Östergötland.

Vall 2010 är en lantbruksmessa. Vi ser på den senaste tekniken av vallmaskiner i praktisk demonstration, maskin- och energituställning med vallen i centrum, demonstrationsodlingar och tävlingen "Årets traktorförare".

Se vidare på www.vall2010.se

Tid: 5 augusti

Plats: Vi åker minibussar med start från Scandic Borgmästarholmen Karlstad.

Frågor: Daniel Hedeås

Kostnad: 300 kr exkl. moms. Mat, fika och inträde ingår ej.

Anmälan: Senast 22 juli till Daniel Hedeås 070-6034213 eller Ronny Yngvesson 0705-768075

Inspirationskväll tema ekologisk produktion

På Byns gård bedrivs ekologisk växtodling och nötköttproduktion. Årets grödor är höstvetete, vårvete, havre, ärter, klöverfrövall och slätter- och betesvallar. Rundvandring i fält och diskussion om t ex grödval, gödsling och ogräsreglering. Efterfrågan och marknad för ekologiska produkter. Representanter från marknaden informerar om hur de ser på framtiden. Arrangörer är Länsstyrelsen och Ekologiska lantbrukarna. Ta med egen fikakorg. Det finns möjlighet att grilla!

Tid: 12 augusti, kl 19.00

Plats: Håkan Johansson, By 1, Prästgården, Säffle

Kostnad: Kostnadsfri

Frågor och anmälan: Senast 10 augusti till Daniel Hedeås eller Elisabeth Schönberg, LSTS

Fårträff

Hos Cissi Leibring tittar vi på nyetablerade vallar och ombyggda stallar, anpassade för får. Cissi startade med får för 3 år sedan och kommer att berätta om sina planer och erfarenheter. Daniel Hedeås, Länsstyrelsen pratar om vallodling.

Träffen ordnas tillsammans med Värmlands fåravelsförening. Vi ordnar med fika till självkostnadspris.

Tid: 19 augusti kl 18.00-20.30

Plats: Forshaga

Frågor och anmälan: Senast 16 augusti till Elisabeth Schönberg, LSTS

Skog

Beställa skogsbrukstjänster

Hur beställer man tjänster av entreprenörer om man vill leja bort skogsskötsel?. Inga förkunskaper krävs. Dag 1: teoripass inne under kvällstid. Dag 2: Träff i skogen på eftermiddagen. Kurser hålls på följande platser och datum.

Ekshärad

Tid: 21 och 22 september

Filipstad

Tid: 7 och 8 september

Karlstad

Tid: 2 och 3 september

Tid: 7 och 8 oktober

Kil

Tid: 30 september och 1 oktober

Kristinehamn

Tid: 16 och 17 september

Sunne

Tid: 21 och 22 juli

Tid: 4 och 5 augusti

Torsby

Tid: 26 och 27 augusti

Ärjäng

Tid: 24 och 27 augusti

Tid: 21 och 24 september

Kostnad: Kostnadsfri, kursdokumentation och förtäring ingår.

Frågor och anmälan: Till Skogsstyrelsen, se kontaktruta för uppgifter

Trädgård

Trädgårdsskötsel och underhåll - 5 dagar

Innehåll: biologi och växtens funktion, beskärning, ogräshantering, plantering och etablering av trädgårdsväxter, klimat, mark och jord, gödsling och kalkning, grönytor och växtskydd. Kurs för lantbrukare och landsbygdsföretagare med intresse för och möjlighet till att utföra entreprenaduppdrag inom trädgårdssektorn.

Tid: 5-6 okt och 12-14 okt, kl 8.30-15.40

Plats: HS, Ventilg. 5, Karlstad

Kostnad: 1 000 kr (exkl. moms)

Frågor: Per Brunström/Tord Näs-lund HS växel

Anmälan: Senast 24 september till HS växel 054-54 56 00

KONTAKT

LSTS

Länsstyrelsen Värmland

Sara Bodin Olsson
sara.bodin.olsson@lansstyrelsen.se
054-19 70 44

Daniel Hedeås
daniel.hedeas@lansstyrelsen.se
054-19 72 38, 070-603 42 13

Elisabeth Schönberg
elisabeth.schonberg@lansstyrelsen.se
054-19 72 90

SKS

Skogsstyrelsen

Kursorten avgör vem anmälan ska gå till

Sunne:

Ingemar Lund 0565-477 89

Ärjäng:

Jonny Andreasson 0573-63 89 75

Övriga orter:

Monica Lundell 0560-68 99 51

HS

Hushållningssällskapet Värmland

Ventilgatan 5, Karlstad
Växel 054-54 56 00

www.hush.se/svarmland@hush.se

Åsa Brandin 054-54 56 21
Margareta Edsgård 054-54 56 25

Posttidning B

Länsstyrelsen Värmland
651 86 KARLSTAD

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

I huvudet på en lantbruksdirektör

Funderingar kring EU, Sverige och jordbrukspolitiken

Jordbruksverket har i en rapport, 2010:12, sammanställt material om EU:s jordbrukspolitik och konsekvenser för Sverige inför de förändringar av politiken som kan komma att ske efter 2013. Intressant läsning, men analysen verkar inte helt obekant om man själv summerar de funderingar man hör i samtal med lantbrukare i telefon och vid träffar på bygden.

Klart är att gårdsstödet kommer att förändras efter 2013. Vissa länder vill behålla stödet, men kostnaden kommer att bli för stor för EU:s skattebetalare när alla de nya medlemsländerna ska införa gårdsstöd med samma stödnivåer som i det gamla EU.

Gårdsstödet infördes som en inkomstkompensation när interventionspriset sänktes med ca 50 öre per kilo spannmål och beräknades för ett hektar utifrån området avkastningsnivå. Det medförde att områden med höga skördenivåer fick höga arealstöd medan sämre bygder fick låga stöd. Marknadspiset på jordbruksprodukter blev fritt och skulle inte påverkas av stöd utan i stället

följa tillgång och efterfrågan inom EU och världsmarknaden.

Hur gick det?

Ett syfte med gårdsstödet var att säkra markens hävd och hindra nedläggning.

I områden med höga stödnivåer, som är de områden med de högsta skördarna, är risken för nedläggning minst och där skulle marken troligen brukas även utan arealstöd. I områden med sämre förhållanden har stödet visserligen hindrat nedläggning, men själva produktionen har många gånger lagts ned och en passiv skötsel har tagit vid där man försöker hålla emot igenväxningen.

Gemensamt för alla områden med gårdsstöd utan krav på aktiv brukning är att markpriser stigit när gårdsstödet kapitaliserats. En del av räntan betalas alltid av gårdsstödet. Arrendepiserna har stigit kraftigt för den som vill driva livsmedelsproduktion. Konsekvenserna är att strukturrationaliseringen avstannat helt i vissa bygder. Alla ville

ha eget gårdsstöd för sin ägda mark eller ett arrende baserat på stödet. När gårdsstödet infördes 2005 ökade antalet SAM-ansökningar med nära 1 600 till 4 500 och i år när 4-hektarsgränsen infördes är antalet SAM 3 600. Arealen mark är nästan densamma över åren, men antalet sökande förändras alltså.

Vissa länder, bland annat Sverige har som man konstaterar i utredningen infört många olika former av miljöstöd. Ibland av skäl att rädda miljö och allmänna värden, men ibland kan det anas att stöden införts för att kunna få tillbaka mer av det bidrag vi lämnar till EU:s jordbrukspolitik. Hela uppsättningen av miljöstöd har blivit svåröverskådlig för lantbruket.

I rapporten tror man inte att stödet helt försvinner efter 2013, men det kan regionaliseras så att de enskilda länderna ges möjlighet att styra stöden inom landet och att större belopp kommer att modularas över till delfinansierade miljö- och regionalstöd. Man räknar inte med att generella prisstöd kan bli verklighet av hänsyn till världsmarknaden. Av näringen ibland efterfrågade krispaket för att rädda företag vid kraftiga prisnedgångar, konkursskydd, tror man inte kan genomföras utom i de fall problemen är orsakade av kriser beroende av miljö, klimat eller spridning av svåra smittor.

Thomas Ohlsson 054-19 72 01

Länsstyrelsen Värmlands tidning för lantbrukare i Värmland

Utgivare: Länsstyrelsen Värmland, 651 86 KARLSTAD
Utkommer med 4 nummer per år.

E-post: varmland@lansstyrelsen.se. **Ansvarig utgivare:** Malin Eliasson 054-19 72 12

Redaktion: Emma Andersson, Roger Bergqvist, Malin Eliasson, Maria Sundqvist, Petra Umeland. **Formgivning:** Birgitta Skager

Foto: Länsstyrelsen Värmland, Per Larsson, Marie Petzäll, Sandra Kylbrant

Tryck: Elanders Sverige AB **Upplaga:** 4 400 ex. **Publ nr:** 2010:11

Vid byte av adress

Vårt adressregister för tidningen Utsikt ändrar vi själva. Därför är det viktigt att du meddelar adressändringar till: Länsstyrelsen Värmland, Lantbruk/tidningen Utsikt, 651 86 Karlstad.
Tel: 054-19 70 00 eller e-post: varmland@lansstyrelsen.se märkt "Lantbruk/tidningen Utsikt"

Länsstyrelsen
Värmland

EUROPEISKA UNIONEN